

Nogmaals: Landhuis Verwolde opnieuw geschilderd

REACTIES OP DE OPEN BRIEF VAN MR. S. CROMMELIN, GEPUBLICEERD
IN HET JANUARINUMMER VAN HEEMSCHUT

Naar aanleiding van bovengenoemde publicatie ontving de redactie verschillende mondelinge en schriftelijke reacties, hetgeen erop wijst dat de besproken problematiek – **het schilderen van natuursteen op historische bebouwing** – veler belangstelling heeft.

Aan een aantal van deze reacties willen wij hieronder aandacht besteden.

Om nog even het geheugen op te frissen:

Bij de recente restauratie van het 18de eeuwse landhuis Verwolde, dat door de familie Van der Borch van Verwolde aan de Stichting de Gelderse Kastelen is overgedragen, werden de natuursteen elementen geschilderd, hetgeen de heer Crommelin de door ons gepubliceerde open brief deed schrijven. Daarin spreekt hij zijn teleurstelling over het schilderen van het natuursteen uit, omdat hierdoor een z.i. harmonieuze staat van het gebouw geweld is aangedaan.

Op grond van onderzoek van genoemde stichting kwam deze tot de conclusie dat het natuursteen oorspronkelijk geschilderd was. Uit het desbetreffende rapport nam de redactie de belangrijkste punten op als reactie op genoemde open brief.

In zijn open brief betwijfelt de heer Crommelin of het zandsteen oorspronkelijk ge-

schilderd is geweest, maar vindt dat zelfs als dit het geval was, het niet noodzakelijk was om een huis, dat in een – door de familie gewaardeerde – mooie (19de eeuwse) staat verkeerde, door beschikking dusdanig van aanzien te veranderen.

In deze mening wordt de heer Crommelin gesteund door **A. Baron van der Borch van Verwolde**, de laatste eigenaar van het landgoed, zoals blijkt uit zijn onlangs aan ons geschreven brief. Hierin wordt kritiek geuit ten aanzien van het rapport van de Stichting Vrienden der Gelderse Kastelen in dezelfde zin als die van de heer Crommelin. Voorts is schrijver van mening, dat 'wanneer een familie uit piëteit zijn oude familiebezit overdraagt aan een Stichting als 'Gelderse Kastelen', zij mogen verwachten, dat indien ingrijpende veranderingen worden overwogen, de betreffende familie inspraak heeft'.

Dat laatste achten wij een redelijke wens, maar wel moeilijk te formaliseren.

In ieder geval behoort na het overnemen van de zorg voor een dergelijk bezit, de bewonersgeschiedenis in al zijn facetten een rol te (blijven) spelen bij het beheer.

Jhr. Dr. C.C.G. Quarles van Ufford, directeur van de Stichting Gelderse Kastelen, vervolgens, betreurt het, in zijn reactie op de publicatie van genoemde open brief, dat deze zo eenzijdig was en is van mening dat de argumenten van de Stichting op de door de redactie weergegeven wijze niet genoeg 'uit de verf' komen, waardoor hij de kwestie te eenzijdig belicht acht.

De redactie achtte het – verkort – op een rij zetten van de argumenten tegen de opvattingen van de heer Crommelin uit het rapport van de Stichting, de leesbaarheid en de overzichtelijkheid van de publicatie ten goede komen. Als onze weergave van genoemd rapport niet dit effect heeft gehad, betreuren wij dat, omdat, hoewel een aantal argumenten voor de zienswijze van de heer Crommelin pleit, dit o.i. nog niet tot een eenduidige conclusie leidt in deze kwestie.

In ieder geval is het niet zo, dat Heemschut kritiek heeft op het over het geheel genomen uitstekende werk van de stichting. Het tegendeel is het geval. Ook voor de algehele restauratiewerkzaamheden aan het huis Verwolde en het herstel van de tuin hebben wij alle waardering. (De familie van der Borch van Verwolde is daar overigens wel bij betrokken).

Ook de heer Crommelin 'koestert grote achting voor het prachtige werk, dat de Stichting aan het behoud van Gelderse kastelen en landhuizen gedaan heeft en doet'. (Citaat brief).

De heer Quarles van Ufford corrigeerde in zijn reactie onze opmerking dat de op dit gebied deskundige Heer **J. Otter** een kleuronderzoek zou hebben verricht. Dit blijkt een onjuiste informatie te zijn die de Rijksdienst voor de Monumentenzorg ons verschafte.

Heemschut ontving ook een reactie van de heer Otter zelf, waaruit het volgende citaat:

Verwolde, zoals het aan de Stichting Gelderse Kastelen werd overgedragen, in de door de familie gewaardeerde 19de-eeuwse staat.

Foto: Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist.

Verwolde, nadat de natuurstenen elementen werden overgeschilderd. Hierdoor valt het accent nu meer op de middenpartij van de gevel. De zandstenen hekpalen werden in een hardsteenkleur geverfd.

Foto: Thomas von der Dunk, Amsterdam.

'Uit ervaring weet ik hoe moeilijk het is uit te maken welke kleuren in het verleden werden gebruikt. Nog moeilijker is het welke keus er gemaakt moet worden uit de diverse perioden die meestal samenvallen met de vaak vele verbouwingen. Ik zal me dus in het geheel niet mengen in de discussie of wel of niet voor de goede kleur is gekozen, daar ik volledig ondeskundig ben hoe de zaak ter plaatse in elkaar steekt. Destemmer verbaast het mij dat in het eind van het artikel (het redactionele gedeelte) mijn naam wordt genoemd als degene, die het onderzoek heeft gepleegd, waarmede wordt gesuggereerd, dat aan de hand hiervan de kleur is hersteld. Natuurlijk ben ik er trots op dat wordt gezegd dat ik deskundig ben (na 25 jaar mag dat ook wel!) maar... ik **heb nooit een onderzoek op Verwolde gedaan**. Zorgvuldig heb ik mijn archief nagekeken, maar niets gevonden; ja, een mens kan zich vergissen, nietwaar! Het enige wat ik heb gevonden was een rapport over een totaal verkommerde wandbespanning in Verwolde, maar dat hangt er nog net zo bij; over de buitenmuren niets.'

Het spijt de redactie dat ook nu, desgevraagd, geen mening over deze kwestie aan de deskundigen van Rijksdienst Monumentenzorg te ontlokken was, temeer omdat wij van die zijde de informatie betreffende het onderzoek van de heer Otter hadden ontvangen.

Hoe het ook zij, de brief van de heer Crommelin heeft aardig wat stof doen opwaaien en weer eens aangetoond dat het nuttig is, om bij dergelijke restauratie-problemen stil te staan en deze kritisch te blijven volgen.

Dat het 'kritisch volgen' van de heer Crommelin ook anders ontvangen is dan met instemming moge blijken uit de hierna volgende reactie van een trouw Heemschut-lid:

Geachte heer Crommelin,

Uw brief in het januari-nummer van Heemschut aan de Stichting 'Vrienden van de Gelderse Kastelen' betreffende het Landhuis Verwolde en het antwoord op die brief van de heer Quarles van Ufford heb ik gelezen en herlezen.

Natuurlijk is het ieders goed recht in bepaalde zaken een *mening* te hebben, zeker als die met redenen omkleed is.

Maar het is jammer, dat in kunstzaken die meningen soms zo emotioneel zijn, dat de wijze waarop men ze uit, ronduit grof kan worden. Een *bezonken oordeel* vraagt rust en tijd net als nieuwe verf. Mijn vertrouwen in het Bestuur van de Stichting Vrienden van de Gelderse Kastelen is ongeschokt gebleven – misschien (paradoxaal genoeg) juist iets toegenomen door de wijze, waarop Uw brief is gesteld.

Hoogachtend,
w.g.M. Jensma-Marx

J.K.A.